

#1

Tarinat kulkevat läpi aikojen

Mihail Šiškin: ***Neidonhius***.
Suom. Vappu Orlov. WSOY, 2015. 568 s.

Mihail Šiškinin alun perin vuonna 2005 ilmestynyt *Neidonhius* tunnetaan Venäjällä kirjailijan läpimurtoteoksena. Suomeksi kunnianhimoinen romaani saatiin vasta nyt, kymmenen vuotta myöhemmin, vaikka kirjailija itse tiedetään toki jo meilläkin.

Neidonhiuksen tyyli on suomalaiselle lukijalle tuttua Šiškinin pari vuotta sitten suomennetusta teoksesta *Sinun kirjeesi*. Kiitetty romaani koostuu kahden rakastavaisen toisilleen kirjoittamista kirjeistä, jotka kuitenkin pikkuhiljaa alkavat hajota mietteiden ja muistojen fragmenteiksi kertomuksen saadessa samalla maagisiakin sävyjä.

Myös *Neidonhius* lähtee liikkeelle varsin maltillisesti.

Romaanin keskiössä on tulkki, jonka työpäivät koostuvat Sveitsistä turvapaikkaa hakevien venäjänkielisten haastattelemisestä. Aluksi kerronta kulkee realistisesti, kysymys-vas-
taus-mallia noudattaen. Pian turvapaikanhakijoiden tarinat alkavat kuitenkin saada uusia piirteitä, kertomukset sekoittuvat toisiinsa ja myös haastattelijan ja haastateltavan roolit joutuvat koetukselle. Nykyhetken rinnalle ilmestyy toisia, varsin itsenäisiä tarinalinjoja. On tulkin pojalleen Nebukadnosaurukselle kirjoittamia kirjeitä, välähdyksiä hänen elämästään ja avioliitostaan sekä otteita 1900-luvun alussa eläneen venäläisen laulajattaren päiväkirjoista. Varsinaista juonta ei *Neidonhiuksesta* löydy, vaan romaani kostuu vuoroin toisiinsa limittyvistä, vuoroin toisiaan pakenevista tarinoista.

Kuten *Sinun kirjeesi*, myös *Neidonhius* on intertekstuaalisuuden kultakaivos – ehkä jopa vieläkin suuremmassa mittakaavassa. Romaanin keskushenkilöiden kohtaloihin ja kertomuksiin sekoittuu jatkuvasti viittauksia antiikin myytteihin, kristinuskoon, kirjallisuuteen – niin venäläiseen kuin muuhunkin. Kaikkia niistä ei voi mitenkään huomata eikä ehkä tarvitsekaan. Pitkälle viittausjahdissa auttaa myös suomentajan teoksen loppuun laatima selitysoasa, joka avaa monia muuten mahdollisesti hämäräksi jääviä kohtia.

Viittaukset eivät liity ainoastaan kirjallisuuteen ja kulttuuriperintöön, vaan romaanissa on paljon lainaa myös Šiškinin omasta elämästä. Hänkin on emigroitunut Sveitsiin Venäjältä ja toiminut maahanmuuttoviraston palveluksessa, aivan kuten romaanin tulkki. Laulajatar Bella Dmitrijevnan

vastine puolestaan on tunnettu Isabella Jurjeva, jonka todellisia päiväkirjoja Šiškin on romaanissaan hyödyntänyt.

Voisikin ajatella, että teos itsessään on tarina tarinoista ja niiden välittymisestä. Romaanissa tarinat käyttävät lopulta hyväkseen ihmisiä eikä toisin päin. Myös päähenkilöikseen Šiškin on valinnut tarinoiden välittäjiä, tulkin ja laulajattaren. Heidän kauttaan suodattuvat niin vallankumouksen, maailmansotien kuin nykypäivän maahanmuuttajienkin kokemukset. Polyfonisen teoksen onnistuu yhdistää eri aikakausia ja maailmoja, muodostaa hienovarainen kudelman koko länsimaisesta kulttuurista, historiasta ja pienistä ihmisistä sen pyörteissä.

Välillä tarinat osoittautuvat kopioiksi, aivan samaan tapaan kuin veistokset ovat jäljennöksiä niiden originaaleista, Moskova Roomasta tai tulkki itse vaimonsa edellisestä puolisosta Tristanista. Se ei kuitenkaan ole tärkeää, sillä tärkeintä on tarina itsessään, sen siirtyminen eteenpäin.

Neidonhius ei ole missään nimessä helppo kirja, ja se vaatii lukijaltaan ehkä vieläkin enemmän kuin aiemmin suomen-
nettu *Sinun kirjeesi*. Ehdottoman kaunis teos se kuitenkin on, kaikessa kaoottisuudessaankin. *Neidonhius* vaatii aikaa, rauhallista lukemista, pohdiskelua ja tekstin virran vietäväksi asettumista. Välillä se saattaa turhauttaa, mutta lopulta kuitenkin palkitsee. Suuriakin teemoja Šiškinin onnistuu käsitellä herkän viipylevällä otteella. Teksti on nautinnollista, harmonista, soljuvaa, oivaltavaakin – tästä suuri kiitos kuuluu myös suomentaja Vappu Orloville, jonka työ kaikkien

romaanin kielellisten kuriositeettien ja eri sävyjen tavoittamisessa ei varmasti ole ollut aivan yksinkertainen.

Polveilevuudesta huolimatta *Neidonhiuksessa*, kuten Šiškinin teksteissä ylipäättään, on jatkuvasti läsnä tietynlainen rauhan ja lämmön tunne. Sitä kirjailija on myös itse sanonut tavoittelevansa, kaiken harmonista yhdistymistä kaikkeen. *Neidonhiuksen* lopussa erilliset äänet kootaan yhteen, vaikkakin melko hauraasti. Kirjan kannet suljettuaan mielen valtaa tunne, että on lukenut jotain erityistä; jotain sellaista, johon pitää ja haluaa vielä joskus palata. Mihail Šiškin on kirjailijana ehdottomasti ainutlaatuinen, eikä häntä voi muuta kuin ihailla.

Henna Keränen